

LES  
ESCOLES  
AL MUHBA

CURS  
2010-2011

**MUHBA** MUSEU D'HISTÒRIA  
DE BARCELONA

**VISITAR ITINERAR**  
**CONÈIXER RELA**  
**CIONAR INVESTI**  
**GAR INTERPRETAR**  
**APROPIAR-SE**  
**LA CIUTAT**

 **BARCELONA**  
CULTURA



Ajuntament de Barcelona

# LES ESCOLES AL MUHBA



# SUMARI

<b>Presentació</b>	<b>1</b>
<b>Projecte educatiu integrat</b>	<b>2</b>
<b>Exposicions temporals</b>	<b>8</b>
«Ja tenim 600!»	10
«Salomó Ben Adret i el seu temps»	12
«La revolució de l'aigua a Barcelona»	14
<b>Visites, itineraris i tallers d'història de Barcelona</b>	<b>20</b>
Educació Infantil i primària	22
Educació secundària i cicles formatius	36
<b>Quadre resum d'activitats</b>	<b>54</b>

El MUHBA, el Museu d'Història de Barcelona, presenta el seu programa d'activitats escolars, que té per objectiu proporcionar les claus que permetin llegir, interpretar i construir coneixement sobre Barcelona i el seu patrimoni, amb la finalitat de comprendre la ciutat i que per poder apropiarse la ciutat.

El programa pel curs 2010-2011 manté com a eix central el **Projecte educatiu integrat**, l'objectiu del qual és construir projectes compartits amb les escoles i els agents educatius de la ciutat i l'entorn metropolità i consolidar pràctiques quotidianes de col·laboració que trenquin barreres entre museu, espais patrimonials i escoles.

El 2010 el MUHBA ha incorporat un nou equipament, la **Domus Romana i les Sitges Medievals del carrer de la Fruita**, i ha refet l'espai expositiu de la **Casa del Guarda del Park Güell**. D'una banda, la visita a les restes del carrer de la Fruita permet conèixer com ha evolucionat aquest espai tan cèntric de la ciutat des del segle iv fins al xix. De l'altra, el nou plantejament expositiu de la Casa del Guarda explora amb més profunditat els vincles entre Gaudí, Güell i la ciutat de Barcelona.

Durant aquest curs, el museu acollirà tres exposicions que faran un zoom de diferents moments històrics de la ciutat. Al **Centre del Call** es farà una exposició vinculada als actes commemoratius del 700è aniversari de la mort de **Salomó ben Adret**, gran rabí de Barcelona, autor de nombroses responses adreçades a comunitats jueves d'arreu d'Europa que ajudaren a organitzar les aljames i regular la vida als calls. A la **Casa de Clariana-Padellàs** s'inaugurarà la mostra **«Ja tenim 600!»**, que analitza el període de recuperació econòmica que va viure Barcelona durant els anys cinquanta a través del fil conductor de la implantació de la Seat a la ciutat per fabricar el 600. Finalment, a partir del febrer de 2011 el MUHBA inaugurarà al **Saló del Tinell** la mostra **«La revolució de l'aigua a Barcelona»**, una visió històrica sobre la relació entre aigua i ciutat centrada especialment a explicar el procés, que s'inicià entre el segle xix i el xx i que va durar uns cent anys, d'incorporació de l'aigua als habitatges amb la consegüent modificació radical de la vida quotidiana dels ciutadans. En col·laboració amb el Museu Agbar de les Aigües, s'ha organitzat un seguit de visites a l'exposició i itineraris pels diferents centres del MUHBA i per alguns elements patrimonials de la ciutat relacionats amb l'abastament d'aigua.



# PROJECTE EDUCATIU INTEGRAT

El projecte educatiu integrat és una iniciativa en construcció que constitueix l'element central del programa educatiu del MUHBA. Més enllà de l'oferta general d'activitats, el museu té la voluntat d'establir vincles i complicitats amb les escoles i els instituts per tal de construir projectes compartits i activitats que es facin en part a l'escola i en part al museu.

Durant el curs 2010-2011, els projectes que es duran a terme seran els següents: Passeig de percepcions, al monestir de Pedralbes, per a educació infantil i educació especial; Patrimonia'm, adreçats a cicle superior de primària; Viatge per Barcelona, emmarcat en el projecte global Apropi't la ciutat per a secundària, i Recerca tutorada, per fomentar treballs de recerca a batxillerat.



## PASSEIG DE PERCEPCIONS

### Adreçat a educació infantil i educació especial

Projecte de proximitat del MUHBA amb les escoles de l'entorn del monestir de Pedralbes, en col·laboració amb els centres de recursos pedagògics (CRP) de Les Corts i de Sarrià - Sant Gervasi. Els destinataris d'aquest projecte són alumnes de cicle superior d'educació infantil i alumnes d'educació especial. Com a preparació de l'activitat, es duu a terme un treball previ a l'escola i després un concert-visita-espectacle al monestir de Pedralbes, en què es relacionen les formes musicals amb la percepció a través dels sentits. L'objectiu és despertar la sensibilitat i l'emoció en la percepció de l'entorn aprofitant el fil conductor de la música.

Amb la perspectiva d'ampliar el projecte a altres centres escolars, durant el curs escolar 2010-2011, s'estudiaran les demandes vingudes d'escoles d'altres districtes que hi vulguin participar.

## PATRIMONIA'M

### Adreçat a educació primària i primer d'ESO

Projecte del MUHBA en col·laboració amb el CRP de Ciutat Vella, la Inspecció d'Ensenyament, el Districte de Ciutat Vella i Abacus, que ja té una consolidada experiència de cursos anteriors. Al 2009-2010 s'inicià l'extensió del projecte a altres zones de la ciutat, amb la incorporació d'escoles de Ciutat Meridiana, del districte de Nou Barris. El Museu d'Història de Barcelona convida a totes les escoles de la ciutat a participar-hi.

Els centres educatius que desenvolupen aquest projecte se centren en un determinat element patrimonial de Barcelona i desenvolupen al seu entorn activitats d'ensenyament i aprenentatge amb un enfocament globalitzador i transversal. L'objectiu és l'apropiació del patrimoni històric de tota la ciutat per part dels estudiants.

El projecte es desenvolupa en diferents espais de l'escola, al museu, a l'entorn de l'element patrimonial escollit o en altres elements patrimonials de Barcelona.

## APROPIA'T LA CIUTAT

### Adreçat a secundària

És un projecte d'innovació educativa que proporciona als instituts de Barcelona i de l'entorn metropolità una sèrie de recursos per construir un currículum de ciències socials en què la ciutat de Barcelona és l'element vertebrador. L'objectiu és estimular els alumnes a conèixer la ciutat on viuen i a prendre-hi part activa, a partir d'una concepció global i articulada de la metròpoli.

**Apropiat la ciutat** és un projecte en construcció format per quatre blocs, cadascun adreçat a un curs de secundària: **Apropiacions de la polis, Apropiacions artístiques, Apropiacions urbanes i Apropiacions personals**. Enguany, el MUHBA ofereix com a experiència pilot la possibilitat de fer un dels blocs prefigurats, les **Apropiacions urbanes**, amb el **Viatge per Barcelona**.

### Viatge per Barcelona

#### Adreçat a tercer d'ESO

Consisteix en un itinerari autoguiat per etapes, pensat perquè els alumnes el facin en grup en el seu temps lliure, aproximadament durant cinc mesos. Es tracta d'un reconeixement extensiu de diferents territoris de la ciutat i la caracterització (urbanística, social i cultural) dels diferents barris.

El museu confegirà conjuntament amb el professorat de cada centre els recorreguts, de manera que explicacions ordenades i emoció estètica puguin amalgamar-se al llarg d'un viatge urbà per conèixer i comparar territoris, grups humans, activitats, arquitectures i paisatges.

El resultat serà l'elaboració d'un llibre de viatge integrat per la narració il·lustrada de l'experiència i una recerca històrica i d'anàlisi urbana. Permet un entrenament intensiu de les capacitats d'anàlisi, síntesi i representació, i de l'esforç per redactar i per incorporar materials visuals, conclusions i bibliografia.



## RECERCA TUTORADA SOBRE LA CIUTAT DE BARCELONA

### Adreçat a batxillerat

És un projecte d'innovació educativa liderat pel MUHBA que vol establir una col·laboració entre els diferents agents educatius de la ciutat, el museu i l'institut, per tutorar els treballs de recerca dels alumnes de batxillerat que mostrin un interès especial per les ciències socials, en concret per diversos temes prefixats relacionats amb la trajectòria històrica i el patrimoni de Barcelona.

La proposta permetrà als alumnes participants fer un projecte de recerca en la línia de les darreres investigacions que es duen a terme al MUHBA, tot emprant diversos materials històrics proporcionats pel museu: materials arqueològics, documentació escrita, testimonis orals, material gràfic i el mateix patrimoni arquitectònic de la ciutat. El MUHBA aportarà experts que assessoraran els treballs conjuntament amb el seu professor/a.

Durant el curs 2010-2011, amb motiu de l'exposició temporal «La revolució de l'aigua a Barcelona» es proposa desenvolupar treballs de recerca que permetin analitzar les continuïtats i discontinuïtats en l'abastament de l'aigua i el sanejament de la ciutat al llarg de l'història, tenint present les implicacions socials, econòmiques, tecnològiques i culturals de la relació entre aigua i ciutat.

**Més informació, noves propostes, idees i suggeriments:**

**Telèfon: 93 256 21 50**

**Adreça electrònica: [activitats2-mhcb@bcn.cat](mailto:activitats2-mhcb@bcn.cat)**

## CASAL DELS MUSEUS

Adreçat a nens i nenes de 8 a 14 anys

Casal organitzat en els períodes de vacances escolars (Nadal, setmana blanca, Pasqua i juliol). Les activitats que es duen a terme en el nostre casal acosten els infants a la història de Barcelona i dels seus ciutadans i ajuden a orientar-se i saber moure's per la ciutat, a llegir plànols, a trobar pistes entre les pedres de cases i carrers per descobrir com ha canviat Barcelona, a reconèixer fites urbanes i espais representatius de la ciutat, etc.

Amb jocs que fomenten la imaginació, la participació i l'experiència compartida amb altres nens i nenes, es construeixen vincles sorprenents entre els infants i la història de la ciutat, a través del coneixement i gaudi del seu patrimoni.

Casal organitzat conjuntament pel Museu d'Història de Barcelona i la Fundació Catalana de l'Esplai amb la col·laboració del Ceip Àngel Baixeras i el Museu Frederic Marès.

**EXPOSICIONS  
TEMPORALS  
I ACTIVITATS  
RELACIONADES**





# JA TENIM 600!



## A PARTIR DE NOVEMBRE DE 2010 FINS A ABRIL DE 2011

L'exposició «Ja tenim 600!» pren com a fil conductor el SEAT 600 per tal de mostrar les transformacions que van experimentar Barcelona i els seus habitants durant els anys cinquanta i començament dels seixanta, quan aquest símbol del «desarrollo» començava a circular per les carreteres i a constituir un objecte de desig per a la població. Els anys cinquanta va ser un període de transició, en què es van introduir reformes en l'economia, sovint en contradicció amb l'encara règim autàrquic, que van posar les bases del creixement econòmic i de la societat de consum.

## VISITA A L'EXPOSICIÓ

### Adreçada a secundària i batxillerat

A partir del fil conductor de la implantació de la Seat a Barcelona, analitzarem les transformacions que va experimentar Barcelona a les dècades centrals del segle XX.

#### Objectius:

- Explicar com es va iniciar el procés de recuperació econòmica a la dècada dels cinquanta a partir de l'estudi de la implantació de la Seat a Barcelona per fabricar el 600.
- Analitzar el procés de desenvolupament industrial de la ciutat tot relacionant-lo amb els moviments migratoris i la proliferació dels barris de barraques.
- Analitzar l'impacte de la implantació de la Seat a Barcelona, així com també els efectes de la proliferació dels cotxes a partir dels anys seixanta.
- Relacionar les polítiques alliberadores de l'economia del final dels anys cinquanta amb l'inici de la societat del «preconsum» a Espanya.

#### Punt de trobada:

MUHBA - Plaça del Rei

#### Durada:

1,5 hores aproximadament





## A PARTIR DE DESEMBRE DE 2010

Salomó ben Adret, gran rabí de la ciutat de Barcelona durant la segona meitat del segle XIII i començament del XIV, va ser una de les figures cabdals dins l'àmbit cultural del seu temps. Procedent d'una família benestant, de jove es va dedicar als negocis de préstec. Posteriorment es va convertir en gran rabí de Barcelona i va obrir una important escola talmúdica, a la qual van assistir estudiants d'arreu. Com a gran autoritat de l'època, va ser consultat en nombroses ocasions des de diferents punts d'Europa i va contestar amb *responsa* legals que van ajudar a organitzar les comunitats jueves i les seves institucions i a regular la vida quotidiana dins els calls.

# SALOMÓ BEN ADRET I EL SEU TEMPS



## EN TEMPS DE SALOMÓ BEN ADRET. QUAN EL CALL ERA EL CALL DELS JUEUS

### Itinerari adreçat a secundària

Aproximació al call jueu de la Barcelona medieval a partir de la visita al Centre d'Interpretació del Call i l'exposició sobre Salomó ben Adret, i també un itinerari per l'entorn que inclou la visita a les sitges del carrer de la Fruita. Les *responsa* de Salomó ben Adret s'utilitzaran com a documents per estudiar la vida quotidiana dels jueus dins del call i en relació amb la comunitat cristiana.



#### Objectius:

- Aproximar-se a la història d'un espai de la ciutat on, des del segle XI fins al XIV, va viure la comunitat jueva i presentar també la seva evolució al llarg del temps: el Call Major i el Call Menor.
- Analitzar els canvis econòmics i polítics de la baixa edat mitjana incidint especialment en l'auge de la vida urbana i del comerç, i mostrar el ric patrimoni cultural jueu fent un èmfasi especial en les importants restes arqueològiques de sis sitges del carrer de la Fruita.
- Explicar la vida quotidiana d'una comunitat que, sota la protecció del rei i en convivència amb els altres habitants de la ciutat, va ser un component cabdal de la Barcelona medieval fins als tràgics esdeveniments del final del segle XIV, que van conduir a la diàspora.
- Situar la història urbana del call dins d'una visió de llarga durada de l'espai que ocupava des de les bases romanes fins a la incorporació i la modificació de les construccions del call en la trajectòria urbana posterior.
- Situar la figura de Salomó ben Adret en el context cultural de l'edat mitjana a Catalunya i Europa, i més concretament en relació al Call de Barcelona.

#### Punt de trobada:

MUHBA - Centre del Call

#### Durada:

2 hores aproximadament

## A PARTIR DEL FEBRER DE 2011

Les dècades a cavall entre els segles XIX al XX marquen una discontinuïtat essencial en el llarg fil històric que relaciona l'aigua i la ciutat. Una autèntica revolució de l'aigua, que s'inscriu en el cúmul de canvis que hem anomenat

Revolució Industrial. L'aproximació històrica al cas de Barcelona ens fa apreciar la profunditat i el caràcter sistèmic d'aquesta discontinuïtat, amb fortes implicacions socials, econòmiques, tecnològiques i culturals, que han modificat radicalment la nostra vida quotidiana.

Una transició que suposa, entre altres coses, la incorporació sistemàtica de l'aigua a l'àmbit domèstic i l'oblit progressiu de les velles cultures de l'aigua.

**Les activitats educatives entorn a l'exposició "La revolució de l'aigua a Barcelona" s'organitzen en col·laboració amb el Museu Agbar de les Aigües de Cornellà.**



# LA REVOLUCIÓ DE L'AIGUA A BARCELONA

## VISITA A L'EXPOSICIÓ

### Adreçada a cicle superior de primària, secundària i batxillerat

La visita a l'exposició permet donar a conèixer quines han estat les infraestructures que durant segles han abastit d'aigua la ciutat i els sistemes d'evacuació de les aigües residuals, així com també com l'abastament d'aigua i la propietat d'aquesta ha repercutit en la vida dels barcelonins.

#### Objectius:

- Analitzar el canvi d'ús de l'aigua en el pas de l'època romana a la medieval, de l'aigua pública de caràcter consumptiu a l'aigua productiva i generadora de rendes, malgrat la pervivència de les bases tecnològiques durant el període preindustrial.
- Explicar com infraestructures per a l'abastament de l'aigua (el Rec Comtal i el Merdançar) contribueixen a la configuració de l'espai urbà i com durant l'època moderna és produeix una intensificació dels usos productius de l'aigua.
- Situar els canvis que suposà la construcció de l'Eixample en l'abastament d'aigua, la construcció de xarxes de clavegueram i la intervenció de les empreses privades en la gestió de l'aigua.
- Reflexionar sobre els canvis que suposà la introducció de l'aigua corrent en l'àmbit domèstic per a la vida dels barcelonins.
- Utilitzar diferents fonts històriques (documentals, orals i patrimonials) per contrastar les informacions sobre l'evolució de l'equilibri entre aigua i ciutat.

#### Punt de trobada:

MUHBA - Plaça del Rei

#### Durada:

1'5 hores





# AQÜEDUCTES, TERMES I CLAVEGUERES. ABASTAMENT, ÚS I EVACUACIÓ DE L'AIGUA A BARCINO

## Itinerari i taller adreçat a cicle superior de primària i secundària

A Barcino es van construir aqüeductes, cisternes, pous i canalitzacions que feien arribar l'aigua a tots els punts de la colònia. Paral·lelament, la urbs estava dotada d'una xarxa de clavegueres que desaguava fora muralles. A les ciutats romanes, l'aigua canalitzada era essencialment pública i es destinava fonamentalment a fonts i termes públiques, tot i que també podia arribar a algunes grans domus o alguns tallers de la ciutat. L'activitat consta d'un itinerari per conèixer les restes arqueològiques d'aquestes infraestructures i d'un taller per aprofundir en el coneixement de l'enginyeria romana de l'aigua.

### Objectius:

- Explicar les principals restes arqueològiques de les infraestructures romanes de l'aigua conservades.
- Explicar certs aspectes de la vida quotidiana dels romans vinculats a l'ús de l'aigua.
- Analitzar el paper de l'aigua en el desenvolupament urbà de la ciutat de Barcino.
- Buscar canvis i continuïtats al llarg del temps en l'enginyeria de l'aigua.

### Punt de trobada:

MUHBA - Plaça del Rei

### Durada:

2 hores

# L'AIGUA AL MONESTIR DE PEDRALBES. UTILITAT I SIMBOLISME

## Visita adreçada a secundària

A l'edat mitjana el monestir de Pedralbes s'organitzava com una població que mirava de ser materialment i econòmicament autosuficient. Així, el fet que en un lloc proper al mas Pedralbes hi hagués una mina d'aigua va ser determinant a l'hora de decidir fundar el monestir en aquell indret. La mina abastava d'aigua la font del claustre i la cisterna i regava els horts del monestir, que proporcionaven els aliments a les monges. L'aigua tenia també un valor simbòlic, paraula divina i element purificador en els rituals de l'Església.

### Objectius:

- Relacionar l'abastament d'aigua del monestir amb la disposició dels espais i l'organització de la vida monàstica.
- Relacionar l'ús pràctic de l'aigua i la seva simbologia en un recinte religiós medieval com el monestir de Pedralbes.
- Explicar el funcionament pràcticament autàrquic del monestir a través del fil conductor de l'aigua.
- Utilitzar diferents fonts històriques per contrastar informacions sobre la vida al monestir i l'abastament d'aigua a l'edat mitjana.

### Punt de trobada:

MUHBA - Monestir de Pedralbes

### Durada:

2 hores



# POUS, FONTS, RIERES I SÈQUIES. L'ABASTAMENT D'AIGUA A LA CIUTAT MEDIEVAL I POSTMEDIEVAL

## Visita i itinerari adreçats a ESO

Breu visita a l'exposició «La revolució de l'aigua a Barcelona» i itinerari pel cor de Barcelona per explicar de quina manera l'aigua productiva va configurar l'espai urbà preindustrial. Durant l'itinerari s'observarà, a partir de les restes de les traces urbanes medievals i modernes, que el rec Comtal i el Merdançar van esdevenir elements vertebradors dels espais econòmics urbans. Així mateix, es constatarà que el Consell de Cent es va preocupar per regular les canalitzacions d'aigua que abastien les fonts, en va controlar la higiene i va procurar una evacuació correcta dels residus.

### Objectius:

- Explicar l'espai urbà preindustrial a partir de les infraestructures de l'aigua que hi havia a la ciutat medieval i moderna: l'aigua productiva del Rec Comtal i les fonts públiques com a expressió del poder municipal.
- Situar el procés d'intensificació dels usos productius de l'aigua durant el segle XVIII que culmina amb la construcció de noves infraestructures per a l'abastament d'aigua, com l'aqüeducte Baix de Montcada.
- Utilitzar diferents fonts històriques per contrastar informacions, valorar les seves aportacions i construir coneixement sobre la relació entre l'aigua i la ciutat al llarg de la història.

### Punt de trobada:

MUHBA - Plaça del Rei

### Durada:

2 hores



# EL PARK GÜELL, DE LA MUNTANYA PELADA A JARDÍ DE LA CIUTAT

## Visita adreçada a cycle superior de primària i secundària

Itinerari temàtic pel Park Güell per conèixer de quina manera Gaudí va projectar una urbanització sostenible en simbiosi amb la natura. En aquest projecte, la gestió de l'aigua de la pluja va tenir un paper fonamental, ja que la seva captació estava destinada a controlar l'erosió del terreny, en estat de desertització, i contribuïa a la reforestació. La gran cisterna sota la sala hipòstila i les cisternes ocultes a les capçaleres dels viaductes feien que el Park Güell funcionés com un enorme captador d'aigües que s'havien d'utilitzar per regar el parc durant la reforestació i posteriorment pel seu manteniment.

### Objectius:

- Explicar l'estructura urbanística del Park Güell a través del fil conductor de l'aigua per poder valorar el projecte sostenible que va crear Gaudí en col·laboració amb el seu mecenes, Eusebi Güell.
- Analitzar els recursos constructius que va utilitzar Gaudí per garantir la captació d'aigües al parc tot evitant l'erosió del terreny i afavorint la reforestació de la urbanització.
- Relacionar el projecte sostenible del Park Güell amb el context urbanístic d'una ciutat industrialitzada que creix i desforesta els seus boscos per poder donar energia a les fàbriques, i amb els moviments de reacció que van iniciar la consciència preservacionista.

### Punt de trobada:

MUHBA - Casa del Guarda del Park Güell

### Durada:

2 hores





# VISITES, ITINERARIS I TALLERS D'HISTÒRIA DE BARCELONA

L'oferta general d'activitats del Museu d'Història de Barcelona (MUHBA) del curs 2010-2011 inclou visites, tallers i itineraris urbans, adreçats a tots els cicles educatius, des d'educació infantil fins a batxillerat i cicles formatius. L'objectiu del programa és elaborar una visió històrica articulada de la metròpoli de Barcelona a partir dels testimonis històrics – restes materials, documents escrits, visuals i orals-, que permeti l'apropiació per part de l'alumnat de la història de la ciutat i del seu patrimoni.



# ACTIVITATS PER A EDUCACIÓ INFANTIL I PRIMÀRIA

## ASPECTES GENERALS PER A LES ACTIVITATS D'INFANTIL I PRIMÀRIA

**Nombre màxim d'alumnes:** 25 per educador/a, excepte per a «Vols jugar com ho feien els romans?» i «A pic i pala! La història del Refugi 307», en què el nombre màxim d'alumnes per torn és de 30 amb 2 educadors/res.

**Durada de les activitats:** 2 h aproximadament, a excepció de l'activitat «A pic i pala! La història del Refugi 307» que dura prop d'1,5 h.

**Preu:** 4 € per alumne/a (mínim 80 € per grup).

## VOLS JUGAR COM HO FEIEN ELS ROMANS?

**Visita taller adreçada a P4 i P5 d'educació infantil**

L'objectiu de l'activitat és descobrir, tot jugant, quins eren els jocs més freqüents de l'època romana, com era la ciutat de Barcino i qui hi vivia. Durant l'activitat es relacionen els diferents jocs amb la vida quotidiana dels infants romans, amb les normes socials de l'època i amb els diferents espais de la ciutat i la casa on es jugava.

**Objectius:**

- Connectar el passat amb el present i mostrar fins a quin punt idees del passat, com les que donen forma als jocs, poden ser interessants.
- Experimentar i manipular elements de l'entorn immediat.
- Estimular la curiositat pel món en què es van originar els jocs presentats.

**Materials:**

- Elements específics de suport al desenvolupament de la visita taller.

**Punt de trobada:**

MUHBA - Plaça del Rei

## LA CIUTAT ROMANA

**Visita taller adreçada a cicle inicial de primària**

Us proposem que us convertiu en historiadors fent servir el mètode arqueològic per investigar la ciutat romana de Barcino. Què s'hi podia trobar? Com ha condicionat l'urbanisme de Barcino la ciutat on vivim nosaltres?

**Objectius:**

- Aprendre que la ciutat de Barcino és l'origen de la ciutat actual i com aquesta ha anat evolucionant al llarg del temps.
- Observar i identificar aspectes del passat romà de Barcelona.
- Utilitzar fonts d'informació històrica (restes arqueològiques) per explicar certs aspectes de la vida quotidiana i l'estructura urbana de la ciutat en l'època romana.

**Materials:**

- Elements específics de suport al desenvolupament de la visita taller.

**Punt de trobada:**

MUHBA - Plaça del Rei



# LA FUNDACIÓ D'UNA COLÒNIA ROMANA

## Visita taller adreçada a cycle mitjà i superior de primària

Com era una ciutat romana? Com actuaven els romans cada vegada que fundaven una colònia? Durant l'activitat es construeix una restitució hipotètica de la colònia romana situant els espais i edificis més significatius. La visita taller inclou una visita al subsòl arqueològic de la plaça del Rei.

### Objectius:

- Explicar els elements urbanístics i arquitectònics que configuren la colònia romana.
- Analitzar un territori i el traçat de la seva estructura urbana d'origen romà. Estudiar la forma, la funció i la situació dels edificis característics de la ciutat romana.
- Utilitzar i interpretar plànols i fonts d'informació històrica per explicar l'urbanisme de la ciutat romana.

### Materials:

- Elements específics de suport al desenvolupament de la visita taller.

### Punt de trobada:

MUHBA - Plaça del Rei

# VIATGE A BARCINO

## Itinerari i visita adreçats a cycle mitjà i superior de primària

Itinerari guiat per les restes arqueològiques que es conserven de la colònia de Barcino. Es fa un recorregut per la trama actual dels carrers de la ciutat on



es conserven encara restes de diverses construccions romanes (el temple, la muralla i l'aqüeducte) i es visiten també els tallers que es conserven al subsòl arqueològic de la plaça del Rei. En aquest itinerari s'explica com va canviar la ciutat antiga en els primers temps medievals i com és que s'han conservat aquestes restes arqueològiques i no d'altres.

### Objectius:

- Explicar l'origen i el passat romà de la ciutat. Explicar com l'existència de la ciutat romana ha condicionat l'evolució urbanística de la ciutat.
- Analitzar la forma i les característiques urbanes de Barcino.
- Mostrar les grans continuïtats i discontinuïtats entre la vida quotidiana de l'època romana i l'actual.
- Utilitzar i interpretar plànols per explicar l'urbanisme de la ciutat romana i l'evolució de l'espai urbà fins a l'actualitat.

### Materials:

- Dossier de l'alumnat adaptat als diferents nivells.

### Punt de trobada:

MUHBA - Plaça del Rei

# CAMINS I NECRÒPOLIS AL VOLTANT DE BARCINO

## Visita adreçada a cycle superior de primària

En l'època romana el territori s'estructurava amb una extensa xarxa de camins que connectaven ciutats i pobles. Seguint la legislació romana, els enterraments es disposaven, a tot l'Imperi, a banda i banda dels camins i les vies d'entrada i sortida de les ciutats. D'aquesta manera el viatger, quan transitava pels camins i passava per davant de les tombes, tenia l'oportunitat d'aturar-s'hi i dedicar un record al difunt. La visita a la Via Sepulcral Romana de la plaça de la Vila de Madrid permet descobrir com era la xarxa de camins que portaven a Barcino i quins eren els rituals del món funerari de l'època romana.



### Objectius:

- Explicar com era el territori del pla de Barcelona en l'època romana.
- Evidenciar com la centuriació romana ha marcat el traçat de les principals vies de circulació del pla de Barcelona.
- Analitzar l'enterrament com un reflex de la condició social de la persona enterrada.
- Aplicar nocions de canvi i continuïtat en fets quotidians propers, com podria ser la mort o les vies de comunicació, a partir de l'estudi de la necròpolis de la plaça de la Vila de Madrid.
- Utilitzar diferents fonts històriques: documents adaptats i elements patrimonials.

### Punt de trobada:

MUHBA - Via Sepulcral Romana

## CASES, PLACES I CARRERS A LA BARCELONA MEDIEVAL

Itinerari i visita adreçats a cicle inicial de primària



Itinerari per diferents espais del nucli antic que conserven una forta empremta de l'edat mitjana, en què s'explica com era la vida a la ciutat baixmedieval: on eren les botigues, què es comprava, què es menjava segons l'estació de l'any o com es vivia a la ciutat segons la posició social.

### Objectius:

- Mostrar l'estructura urbana de la ciutat medieval.
- Explicar el treball a la Barcelona medieval: les agrupacions d'oficis.
- Analitzar l'ús de l'espai públic de la ciutat medieval (mercats, fires i celebracions) i de l'àmbit domèstic.
- Reflexionar sobre les continuïtats i els canvis en la vida urbana als carrers visitats entre l'època baixmedieval i avui.
- Utilitzar fonts d'informació històrica per explicar certs aspectes de la vida quotidiana en l'època medieval.

### Punt de trobada:

MUHBA - Plaça del Rei

## LA FORMACIÓ D'UNA CAPITAL. LA CIUTAT MEDIEVAL

Itinerari adreçat a cicle mitjà i superior de primària

El Palau Reial Major i Santa Maria del Mar són testimonis encara avui visibles d'una Barcelona que durant l'edat mitjana es convertí en un empori mercantil. Els carrers de Ciutat Vella conserven un entramat urbà que es començà a configurar fa més de vuit-cents anys i porten el nom dels diferents oficis que s'hi desenvoluparen a partir de l'edat mitjana. Algunes cases encara conserven testimonis de com eren els habitatges d'aquests artesans, i alguns edificis del carrer de Montcada, per exemple, continuen mostrant l'opulència dels palaus de la ciutat.

### Objectius:

- Explicar la configuració espacial i social de la ciutat medieval.
- Analitzar les característiques de la ciutat durant l'època medieval.
- Establir continuïtats i canvis en la vida quotidiana entre l'època medieval i avui en dia.
- Identificar el patrimoni relacionat amb el període medieval a la ciutat.
- Utilitzar fonts d'informació històrica per explicar certs aspectes de la vida quotidiana en l'època medieval.

### Materials:

- Dossier de l'alumnat adaptat als diferents nivells.

### Punt de trobada:

MUHBA - Plaça del Rei



# VIURE AL MONESTIR EN TEMPS DE LA REINA ELISENDA

## Visita taller adreçada a cicle inicial de primària

Visita taller que permet entendre l'estructura i l'organització d'un monestir medieval femení. Els monestirs a l'edat mitjana s'organitzaven com una població que procurava ser econòmicament autosuficient. A més, de les rendes generades per les possessions que tenien i de les donacions que rebien, els monestirs tenien dins el seu recinte els horts, una fleca i la carnisseria. També hi havia les cases de capellans, frares i servents. L'església servia de frontera entre el món interior de la clausura i l'exterior. Durant l'activitat es para atenció en el silenci del claustre i la remor de l'aigua de la font de l'àngel. S'explica com es preparaven els remeis a la farmaciola del monestir i com s'elaboraven els aliments a la cuina que es consumien al refector.

### Objectius:

- Utilitzar fonts senzilles d'informació indirecta per explicar l'estructura del monestir i la vida quotidiana de les monges clarisses.
- Explicar, a partir de l'exemple de Pedralbes, els trets més elementals d'un monestir femení a la baixa edat mitjana: com s'organitzava internament i com s'inseria en l'entorn econòmic, cultural i social de l'època.
- Observar i explorar sensorialment elements de l'entorn cultural i artístic.

### Materials:

- Elements específics de suport al desenvolupament de la visita taller.

### Punt de trobada:

MUHBA - Monestir de Pedralbes



# NOBLES, SERVENTES I ESCLAVES AL MONESTIR DE PEDRALBES

## Visita taller adreçada a cicle superior de primària



El monestir de Pedralbes és una fundació reial. Durant l'edat mitjana fou dirigit per dones de les famílies principals de Catalunya. Tanmateix, a més de nobles, hi visqueren també altres monges d'origen plebeu, i també serventes i esclaves que entraren al monestir com a dot de les monges o com a donacions. Així doncs, el monestir de Pedralbes era un reflex de la societat i la mentalitat de l'època, i les dones que hi vivien, en clausura, perpetuaven unes relacions de poder i vincles que es forjaven a l'exterior i dins del monestir. En aquesta visita taller s'aprèn com s'organitzava la comunitat de monges clarisses a l'edat mitjana i les activitats diàries que feienals diferents espais del monestir.

### Objectius:

- Utilitzar fonts senzilles d'informació indirecta per explicar els criteris d'admissió en un monestir.
- Descriure la vida quotidiana de les monges clarisses en temps medieval.
- Explicar com el monestir depenia de l'existència de poderosos vincles econòmics, socials, polítics i culturals amb l'exterior, sense els quals la seva autonomia interior no hauria estat possible.
- Situar els diferents espais del monestir de Pedralbes i explicar-ne els usos.
- Conèixer fets i persones rellevants en la història de la ciutat: el monestir de Pedralbes, el gòtic, la reina Elisenda de Montcada.

### Materials:

- Elements específics de suport al desenvolupament de la visita taller.

### Punt de trobada:

MUHBA - Monestir de Pedralbes



# PLANTES, REMEIS I APOTECARIS A L'EDAT MITJANA

Visita adreçada als cicles mitjà i superior de primària

**Activitat en col·laboració amb el Museu de Ciències Naturals de Barcelona- Jardí Botànic.**

Quins usos tenien les plantes medicinals que es cultivaven al claustre del monestir de Pedralbes durant l'edat mitjana? La visita permetrà explicar com es guarien les malalties a l'edat mitjana i, en concret, al monestir de Pedralbes. També s'explicarà la visió del cos que es tenia en l'època medieval i com això condicionava les pràctiques mèdiques.

## Objectius:

- Relacionar els diferents espais del monestir amb les activitats que s'hi desenvolupaven i la vida de les monges.
- Explicar com es guarien les malalties a l'edat mitjana i, en concret, al monestir.
- Reflexionar sobre la visió del cos humà en l'època medieval i com això repercuteix en la manera de guarir les malalties, i comparar-ho amb l'actualitat.
- Fer conèixer algunes de les plantes medicinals que es plantaven al monestir a l'edat mitjana i la seva aplicació mèdica.

## Materials:

- Elements específics de suport al desenvolupament de la visita taller.
- Proposta de projecte de treball en el qual es treballen de manera interdisciplinària aspectes històrics, medicinals i botànics.

## Punt de trobada:

MUHBA - Monestir de Pedralbes

# DE LA PLANTA AL CONCENTRAT: TALLER DE FITOQUÍMICA DE LES PLANTES MEDICINALS

Visita taller adreçada a cicle mitjà de primària

**Activitat en col·laboració amb el Col·legi de Farmacèutics de Barcelona i els Laboratoris Klorane.**

Acció pedagògica dirigida a iniciar els escolars en el coneixement del món vegetal mitjançant l'observació de les plantes i l'experimentació. L'activitat s'articula en dues parts: una visita comentada al monestir de Pedralbes, amb un deteniment especial en el jardí de plantes medicinals, on s'explica, entre altres coses, com es guarien les malalties en una comunitat de clausura de l'edat mitjana; i el taller «Descobreix les plantes i la seva química», en què





es repassaran conceptes de la fisiologia i el cycle vital de les plantes, i es mostrarà com s'extreuen els principis actius i com s'utilitzen en la fabricació de medicaments i cosmètics.

#### Objectius:

- Reforçar el coneixement que els infants tenen de la biologia de les plantes i el seu cycle vital.
- Fer una iniciació en la fitoquímica i en els diferents usos de les plantes, com a font de medicaments i cosmètics.
- Situar els diferents espais del monestir de Pedralbes, especialment els dedicats a la cura de les malalties.
- Explicar quines eren les principals malalties que es patien a l'edat mitjana i quines eren les pràctiques mèdiques que s'usaven per guarir-les.

#### Materials:

- Elements específics de suport al desenvolupament de la visita taller.

#### Punt de trobada:

MUHBA - Monestir de Pedralbes



## EL PARK GÜELL, ARQUITECTURA I NATURA

### Visita itinerari adreçada a segon cycle d'educació infantil, amb treball previsita i postvisita

El Park Güell era un projecte d'urbanització de cases envoltades de grans jardins per a la burgesia de la ciutat. Avui en dia, aquesta urbanització té la funció de parc públic. L'activitat vol mostrar aquest exemple d'integració entre arquitectura i natura, i com la natura esdevé font d'inspiració de les formes arquitectòniques de Gaudí. La proposta inclou materials per preparar la visita al parc i conclou amb la realització d'un mural a l'aula en el qual es mostra la relació de l'arquitectura i la natura al Park Güell.

#### Objectius:

- Explicar breument el projecte del Park Güell i qui eren Gaudí i Eusebi Güell.

- Parlar del passat i del present a través d'objectes i fotografies antigues.
- Distingir les diferents formes arquitectòniques i relacionar-les amb les formes naturals.
- Observar i experimentar l'entorn proper amb curiositat i interès, interpretar-lo i fer-se preguntes que impulsin la comprensió del món natural, físic i material.

#### Materials:

- Materials específics per preparar a l'escola la visita al Park Güell i dossier per al professor o professora.

#### Punt de trobada:

MUHBA - Casa del Guarda del Park Güell

## EL PARK GÜELL: D'URBANITZACIÓ PRIVADA A JARDÍ DE LA CIUTAT

### Visita adreçada a cycle mitjà i cycle superior de primària

La visita al Park Güell permet analitzar el projecte d'urbanització de luxe que van idear Gaudí i Güell i reflexionar sobre el fracàs del seu somni. Durant l'activitat es relacionarà el Park Güell amb la ciutat i la societat de l'època en que va ser construït, així com també els vincles entre l'espai natural i el projecte urbanístic i arquitectònic de Gaudí.

#### Objectius:

- Situar el moment de la construcció del Park Güell, com a zona residencial de luxe pròxima al cor urbà de la Barcelona, en el seu context històric, social i cultural.
- Analitzar les aportacions de Gaudí i Güell en la ideació i l'execució del projecte del Park Güell.
- Analitzar les formes arquitectòniques del Park Güell.
- Fer una aproximació estètica, simbòlica i funcional dels diferents espais conservats al Park Güell.

#### Materials:

- Dossier de l'alumnat.

#### Punt de trobada:

MUHBA - Casa del Guarda del Park Güell





# A PIC I PALA! LA HISTÒRIA DEL REFUGI 307

## Visita taller adreçada a cycle superior de primària

Visita taller al refugi antiaeri del Poble-sec, construït solidàriament pels veïns i veïnes del barri, on s'explica la història de la construcció del refugi, la situació de la població civil i la defensa passiva de la ciutat de Barcelona durant la Guerra Civil.

### Objectius:

- Analitzar les característiques tècniques i constructives del Refugi 307.
- Explicar la història dels bombardejos aeris de Barcelona durant el període bèl·lic de la Guerra Civil Espanyola (1936-1939).
- Explicar la relació entre la Guerra Civil i la Segona Guerra Mundial a través del paper de les ciutats en l'estratègia militar.
- Utilitzar diferents fonts històriques per contrastar informacions sobre la Guerra Civil i obtenir factors explicatius de les accions humanes. Diferenciació entre memòria i història.
- Mostrar l'interès de l'explicació històrica per situar la trajectòria col·lectiva i per pensar, amb perspectiva històrica, en el futur.

### Materials:

- Elements específics de suport al desenvolupament de la visita taller.

### Punt de trobada:

MUHBA - Refugi 307



# EDUCACIÓ SECUNDÀRIA I CICLES FORMATIUS

## ASPECTES GENERALS PER A LES ACTIVITATS DE SECUNDÀRIA I BATXILLERAT

**Nombre màxim d'alumnes:** 25 per educador/a. Per a la «Visita al Refugi 307: solidaritat per sobreviure», el nombre màxim d'alumnes és de 30 per torn amb dos educadors/es.

**Durada de les activitats:** 2 h aproximadament.

**Preu:** 4 € per alumne/a (mínim 80 € per grup).

## DE BARCINO A BARCHINONA. LA CIUTAT ANTIGA

**Itinerari i visita adreçats a secundària, batxillerat i cicles formatius**

La història de la ciutat antiga fins als primers temps medievals, desgranada al llarg d'un itinerari per les restes arqueològiques. Durant l'itinerari s'explica l'evolució de l'estructura urbanística de la ciutat de l'època romana a l'antiguitat tardana i alguns aspectes de la vida urbana.

### Objectius:

- Situar Barcino, colònia romana establerta prop del mar, en una plana agrícola i en la ruta que conduïa de Roma cap a Tarraco.
- Explicar l'origen i els primers temps de la ciutat romana.
- Analitzar la forma i les característiques econòmiques, socials i polítiques de Barcino al segle III i la seva evolució en l'antiguitat tardana i en els inicis de l'època medieval.
- Mostrar el pòsit romà en la trajectòria urbana posterior de Barcelona.

### Materials:

- Dossier de l'alumnat adaptat als diferents nivells.

### Punt de trobada:

MUHBA - Plaça del Rei

## URBANISME I PODER AL VOLTANT DE LA PLAÇA DEL REI

**Itinerari i visita adreçats a secundària, batxillerat i cicles formatius**

Durant dos mil anys, el poder civil i religiós de la ciutat de Barcelona s'ha mantingut prop del fòrum romà. L'itinerari mostra la relació entre espai i poder, des de l'espai del fòrum i del temple d'August, fins al reforçament simbòlic d'aquest territori amb la idea de crear un «barri gòtic», mentre sota seu es començava a excavar la ciutat romana. Inclou una visita a la plaça del Rei.

### Objectius:

- Explicar el condicionament romà en el procés d'evolució urbanística de la ciutat i l'impacte de la cristianització en la configuració del centre de poder.
- Estudiar la configuració dels centres de poder baixmedievals i dels primers temps moderns: catedral, Palau Episcopal, Palau Reial, Consell de Cent, Generalitat i Palau del Lloctinent. Explicar la situació que es crea en el segle XIX amb l'obertura de la plaça de Sant Jaume.
- Mostrar l'evolució del centre de poder al llarg del segle XX i la confirmació simbòlica del llegat medieval i antic a partir de les operacions historicistes iniciades arran de l'obertura de la Via Laietana.

### Punt de trobada:

MUHBA - Plaça del Rei - Conjunt Monumental



# BARCINO/ BCN

## Itinerari i visita adreçats a batxillerat

Itinerari de 3 hores que té l'objectiu de situar la ciutat romana de Barcino respecte de la Barcelona contemporània, tot analitzant en quina mesura la ciutat d'avui en dia és deutora de la ciutat romana i com la trama urbana actual ha integrat i monumentalitzat els vestigis romans que n'han pervingut. L'itinerari s'inicia a la plaça de la Vila de Madrid, on es conserva la traça d'una via romana secundària que menava cap a Barcino i la necròpolis que flanquejava el camí. Tot seguit es visiten les restes dels aqüeductes, les muralles, amb les portes d'època que encara es conserven, i les restes del temple dedicat a l'emperador August, l'únic vestigi dels edificis que van constituir el fòrum de la ciutat romana. L'itinerari també inclou la visita als tallers d'època romana que es conserven en el subsòl arqueològic de la Plaça del Rei.

### Objectius:

- Situar Barcino, colònia romana establerta prop del mar, en una plana agrícola i en la ruta que conduïa de Roma cap a Tarraco.
- Explicar les principals restes arqueològiques conservades de la ciutat romana.
- Mostrar el pòsit romà en la trajectòria urbana posterior de Barcelona, amb una referència especial al paper de les muralles en la continuïtat urbana.
- Explicar certs aspectes de la vida quotidiana del món dels romans i analitzar en quina mesura han continuat o canviat avui en dia: els rituals funeraris, l'alimentació, la higiene, la família, les creences religioses.
- Analitzar el procés de monumentalització dels vestigis romans i la seva incorporació en la trama urbana actual.

### Punt de trobada:

MUHBA - Via Sepulcral Romana



## LA DOMUS ROMANA I LES SITGES MIEIEVALS DEL CALL

### Visita adreçada a secundària i batxillerat

Visita al nou centre del MUHBA en la qual s'expliquen les restes arqueològiques conservades al subsòl de la finca del carrer de la Fruita, número 2. En aquest espai es conserven les restes d'una gran domus romana i diversos locals comercials del segle IV, propietat d'un personatge important i amb prou recursos per establir-se a tocar del fòrum. Del segle XIII-XIV es conserven sis sitges per emmagatzemar-hi tota mena de productes.

### Objectius:

- Situar les restes arqueològiques localitzades al carrer de la Fruita número 2, en el seu context històric.
- Explicar l'estructura de la domus romana a partir de les restes arqueològiques conservades al jaciment.
- Explicar l'ús de les sitges en el context del call medieval.
- Interpretar les restes arqueològiques conservades.
- Analitzar l'evolució arqueològica i urbanística d'un sector concret de la ciutat al llarg del temps, de la domus romana a l'edifici bastit per Josep Oriol i Mestres a mitjan segle XIX.

### Punt de trobada:

MUHBA - Plaça del Rei



# MORIR I ENTERRAR A BARCELONA AL LLARG DEL TEMPS

## Itinerari i visita adreçats a secundària

Al llarg de la història, la relació que els habitants de Barcelona han tingut amb el món de la mort ha anat canviant. Les creences religioses, els coneixements mèdics i científics i l'organització de la ciutat han determinat la ubicació dels cementiris, les formes de les tombes i els rituals funeraris. Aquest itinerari consisteix en un recorregut des de la Via Sepulcral Romana de la plaça de la Vila de Madrid, fins a l'Hospital de Sant Llützer, Santa Maria del Pi, on a l'edat mitjana hi havia una sagrera, i el Centre del Call, per analitzar la relació entre cementiri i ciutat al llarg de la història.

### Objectius:

- Explicar la relació entre cementiri, ciutat i territori, des de l'època romana fins a l'època medieval, amb un breu apunt sobre el món funerari en època contemporània.
- Explicar els rituals funeraris de diferents èpoques i establir canvis i continuïtats.
- Explicar la legislació que hi ha hagut en diferents èpoques sobre la ubicació dels cementiris.
- Presentar les principals causes de mort que hi va haver durant l'època romana i l'edat mitjana, a partir de la documentació conservada i la documentació generada per les excavacions arqueològiques.
- Interpretar el món dels morts com a reflex de les mentalitats i creences del món dels vius.

### Punt de trobada:

MUHBA - Via Sepulcral Romana

# LA FORMACIÓ D'UNA CAPITAL. LA CIUTAT MEDIEVAL

## Itinerari i vista adreçats a secundària, batxillerat i cicles formatius

L'itinerari mostra la formació d'un empori mercantil i una capital política, tot recorrent els testimonis encara avui visibles d'una Barcelona medieval en expansió: carrers, parcel·lari, edificis artesans, conjunts monumentals.

### Objectius:

- Explicar, a partir de l'entramat de carrers, el parcel·lari i les edificacions, la configuració espacial i social de la ciutat medieval, tot mostrant com els processos de creixement urbà comportaven guanys, pèrdues i conflictes, fins i tot immobiliaris, i relacionant-los amb l'activitat productiva i amb el comerç llunyà.
- Abordar aspectes de la vida quotidiana, especialment a l'entorn del sistema gremial i la seva combinació entre residència, treball i vida social.
- Presentar, a partir dels conjunts monumentals conservats, la formació de les institucions de govern de la ciutat i la implantació a la ciutat d'altres poders com a capital de Catalunya i principal centre urbà de la corona catalanoaragonesa.
- Mostrar el repertori de formes per resoldre les necessitats constructives més diverses a partir de la progressiva definició d'un gòtic amb característiques pròpies.
- Apuntar, a partir de les tipologies edificatòries, la permanència de molts aspectes del teixit econòmic, social i urbà més enllà de l'edat mitjana.

### Materials:

- Dossier de l'alumnat adaptat als diferents nivells.

### Punt de trobada:

MUHBA - Plaça del Rei



# PEDRALBES, LA HISTÒRIA D'UN MONESTIR

## Visita adreçada a secundària, batxillerat i cicles formatius

Recorregut pels espais del monestir de Pedralbes que mostra la trajectòria històrica de la comunitat clarissa i algunes obres del llegat artístic del monestir.

### Objectius:

- Situar la trajectòria històrica del monestir de Pedralbes i la progressiva construcció del complex monàstic. Relacionar l'organització de la vida monàstica i la disposició dels espais del conjunt.
- Fer una anàlisi arquitectònica de l'espai monàstic: ritmes i formes de diferents dependències del monestir a l'entorn del claustre.
- Explicar les característiques del gòtic a Pedralbes en el marc del gòtic català i les aportacions posteriors a la definició del monestir.
- Fer un apunt sobre les pintures de Ferrer Bassa, iconografia i estil d'un conjunt excepcional en l'art europeu, i sobre algunes altres obres d'art cabdals del tresor del monestir.
- Explicar el paper de Sor Eulàlia Anzizu en l'estudi, la conservació i la recuperació del monestir medieval al segle XIX.

### Materials:

- Dossier de l'alumnat.

### Punt de trobada:

MUHBA - Monestir de Pedralbes

# LA MEDICINA MEDIEVAL I EL JARDÍ MEDICINAL DE PEDRALBES

## Visita adreçada a primer i segon cicle de secundària

Visita comentada que permet descobrir la concepció del cos i la malaltia a l'edat mitjana, el monestir de Pedralbes i com es guarien les malalties en una comunitat de clausura.

### Objectius:

- Presentar breument el conjunt del monestir.
- Fer conèixer la pràctica de la medicina en l'època medieval i explicar els coneixements medicinals en el context del monestir, així com les malalties i els guariments més habituals.
- Explicar la influència de la cultura grecollatina en els coneixements mèdics àrabs i

la seva incorporació al coneixement mèdic medieval, i també el balanç entre religió i ciència en els principis bàsics de la medicina medieval.

- Analitzar la concepció que es tenia del cos en l'època i la relació que s'establia entre alimentació i malaltia. Estudiar les plantes que es conreaven al monestir i la seva possible aplicació mèdica.

### Punt de trobada:

MUHBA - Monestir de Pedralbes





# BARCELONA A L'ÈPOCA MODERNA

## Itinerari adreçat a secundària, batxillerat i cicles formatius

Itinerari pels espais de la Barcelona dels segles XVII i XVIII, des del centre polític i religiós, menys densificat i més passiu -Palau del Lloctinent, carrer dels Comtes, Sant Sever i plaça de Sant Jaume- fins a la zona de la Ribera, més densa i activa -carrer de l'Argenteria, el Born i el renovat centre urbà del segle XVIII a l'entorn de Pla de Palau i la Llotja.



### Objectius:

- Entendre Barcelona en el context de l'Europa moderna. La configuració espacial i social i la vida urbana als segles XVI i XVII en una ciutat que no s'ajusta al tòpic d'una època de decadència.
- Explicar el durador pòsit de la ciutat configurada a la baixa edat mitjana. Anàlisi de la concepció de l'habitatge i de les seves activitats i la seva relació amb l'urbanisme.
- Analitzar l'impacte que suposà en el teixit urbà i social de la ciutat la construcció de la Ciutadella militar, com a conseqüència que Barcelona fos declarada plaça forta militar.
- Situar Barcelona dins d'una visió de llarga durada de l'Europa moderna: canvi i continuïtat de la ciutat de Barcelona en el temps dels Àustries en un moment de construcció d'un estat espanyol centralitzat.

### Punt de trobada:

MUHBA - Plaça del Rei

# EL POBLENOU, BRESSOL INDUSTRIAL

## Ruta adreçada a secundària, batxillerat i cicles formatius

Itinerari pels espais i edificis industrials conservats al Poblenou que permeten analitzar el procés d'industrialització de Sant Martí de Provençals amb relació a la ciutat de Barcelona, des del moment en què se situen els prats d'indianes a finals del segle XVIII, fins al 22@ del segle XXI.

### Objectius:

- Explicar el procés d'industrialització de Barcelona durant el segle XIX i principis del segle XX i les seves repercussions en la transformació urbana de Sant Martí de Provençals.
- Estudiar les transformacions socials del segle XIX vinculades a la industrialització. Innovació tècnica, dinàmica empresarial, dinamisme obrer i associacionisme popular al Poblenou de Sant Martí de Provençals.
- Analitzar les condicions de vida dels treballadors, l'especialització en el treball i la immigració en el primer terç del segle XX.
- Explicar el creixement metropolità, el canvi econòmic i la metamorfosi urbanística al Poblenou, des dels anys seixanta fins al 22@ de principis del XXI.

### Punt de trobada:

Centre Cultural La Farinera del Clot, Gran Via de les Corts Catalanes, 837.



## LA FABRA I COATS, SANT ANDREU I BARCELONA

### Visita i ruta adreçada a segon cycle de secundària

Trajectòria d'una fàbrica que crea un teixit social i urbà en un dels nuclis fonamentals (Sant Andreu) de la Barcelona unificada el 1897, i que es manté fins a principis del segle XXI. Activitat en col·laboració amb l'Associació d'Amics de Fabra i Coats, que ens aportarà els testimonis orals dels antics treballadors i treballadores que ens explicaran la seva experiència.

#### Objectius:

- Explicar el procés d'industrialització de Barcelona durant el segle XIX i principis del segle XX i les seves repercussions en la transformació urbana de Sant Andreu del Palomar.
- Fer conèixer el funcionament d'una fàbrica tèxtil originària del segle XIX, que es va transformant al llarg del segle XX per adaptar-se a les innovacions tècniques i a la seva internacionalització.
- Explicar les transformacions socials del segle XIX vinculades a la industrialització. La conflictivitat obrera, el moviment obrer i l'associacionisme a Sant Andreu del Palomar.
- Explicar la trajectòria del model de Can Fabra, amb assistència mèdica, economat, guarderia i entitats de lleure per als treballadors, en comparació d'altres models de distribució en la presentació de serveis entre treballadors, empreses i poders públics.

#### Punt de trobada:

Davant del Centre Cultural Can Fabra, c/ Segre, 24-32

## VERDAGUER I EL SEU TEMPS

### Visita adreçada a secundària, batxillerat i cicles formatius

L'activitat consisteix en una visita a Vil·la Joana, on Jacint Verdaguer passà els darrers dies i un recorregut literari que posa en relació l'obra del poeta amb la ciutat de Barcelona de final del segle XIX i la seva contribució a l'imaginari de la ciutat del segle XX.

#### Objectius:

- Fer conèixer la figura de Jacint Verdaguer i la seva obra.
- Gaudir de l'obra de Verdaguer sense limitar-la a una font d'informació històrica.
- Situar el context històric i literari del gran poeta de Catalunya de la segona part del vuit-cents: el romanticisme europeu i la Renaixença.
- Reflexionar sobre la literatura com a eco d'un determinat ambient social.
- Establir vincles entre l'obra poètica de Verdaguer i la ciutat de Barcelona.

#### Punt de trobada:

MUHBA - Vil·la Joana, Collserola





# RAÓ, PASSIÓ I NEGOCI EN LA CONSTRUCCIÓ DE L'EIXAMPLE

## Ruta adreçada a secundària, batxillerat i cicles formatius

Recorregut per les coincidències i les desavinences entre el Pla Cerdà, les propostes arquitectòniques del modernisme i el noucentisme i la promoció immobiliària, des de finals del segle XIX fins a mitjan segle XX a l'Eixample. És una lectura des de diferents perspectives de la materialització de l'Eixample, que recorre des de l'Illa de la Discòrdia fins als confins amb Gràcia, per tornar a baixar fins a la Pedrera.

### Objectius:

- Explicar la transformació urbana de la ciutat de Barcelona de mitjan segle XIX fins a principis del segle XX: l'enderroc de les muralles i l'expansió de la ciutat pel pla de Barcelona, el creixement dels suburbis i la construcció de l'Eixample.
- Explicar i analitzar les idees urbanístiques clau del Pla Cerdà: l'estructura de l'illa, la mobilitat, les activitats i la població.
- Analitzar l'execució del Pla Cerdà des del vessant econòmic de la promoció immobiliària. Identificar els components econòmics, socials, polítics i culturals que intervenen en el procés d'urbanització de l'Eixample.
- Analitzar les causes que portaren a les successives modificacions d'alguns aspectes del Pla.
- Explicar la funció de representació social de les façanes i la voluntat de Barcelona de ser capital europea. La creativitat modernista i la crida a l'ordre del noucentisme.

### Punt de trobada:

Torre de les Aigües, c/ Roger de Llúria 56



## L'EIXAMPLE, LA CIUTADELLA, EL BORN I L'EXPOSICIÓ DEL 1888. FORMACIÓ D'UNA ÀREA CENTRAL ENTRE LA VELLA I LA NOVA CIUTAT

### Itinerari adreçat a segon cicle de secundària i batxillerat

A baix de tot del passeig de Sant Joan, una de les grans avingudes de la nova ciutat, el parc de la Ciutadella és una resposta ben europea i moderna de creació d'una àrea de passeig i coneixement on fins aleshores hi havia la Ciutadella. El parc de la Ciutadella, el Born i el seu entorn configuren un espai d'una gran qualitat urbana que, amb l'Exposició Universal del 1888, esdevingué també un pol d'alta qualitat formal. Es configura, així, una àrea de nova centralitat urbana en la confluència entre el nucli consolidat de la ciutat, que hi afluia pel carrer de la Princesa, i la part aleshores més consolidada del nou Eixample.

### Objectius:

- Explicar el projecte urbanístic de Josep Fontserè i com aquest es relaciona amb la ciutat vella i el pla urbanístic d'Ildefons Cerdà.
- Analitzar com a través de l'arquitectura i l'urbanisme de finals del segle XIX l'alcalde Rius i Tauler lidera el projecte de fer de Barcelona una gran capital a escala europea.
- Situar la importància de la realització de l'Exposició Universal de Barcelona per acabar de consolidar el projecte del parc de la Ciutadella.
- Mostrar els edificis modernistes de l'Exposició Universal que encara conservem al parc de la Ciutadella tot relacionant-los amb les altres intervencions modernistes realitzades amb motiu de l'exposició: el passeig de Colom, el Portal de la Pau...

### Punt de trobada:

MUHBA - Plaça del Rei

# L'OBERTURA DE LA VIA LAIETANA I LA CREACIÓ DEL BARRI GÒTIC

## Ruta adreçada a segon cicle de secundària i batxillerat

L'itinerari mostra quina era la percepció del patrimoni a principis del segle XX i els debats que es van entaular a l'hora de donar forma a la nova avinguda i de monumentalitzar el centre històric. El barri Gòtic, la plaça de Ramon Berenguer i el mateix Museu d'Història de Barcelona són fills de l'obertura d'aquesta via prevista en la Reforma de la ciutat vella ideada per Ildefons Cerdà i reformulada per Àngel Baixeras.

### Objectius:

- Mostrar que Ciutat Vella era «la ciutat» fins a l'expansió dels suburbis i la construcció de l'Eixample. Mostrar la cara productiva i de residència obrera, en difícils condicions higièniques, per la banda del barri de Sant Pere.
- Explicar el manteniment del paper central del nucli antic: de la construcció de la façana de la catedral, completada a principis del segle XX, a la creació del Palau de la Música per Domènech i Montaner, dins l'àrea de contacte amb la nova ciutat.
- Explicar el disseny de la Via Laietana sota l'impuls noucentista: noves tècniques constructives i eclecticisme historicista en una via d'edificis prestigiosos. Mostrar les correccions del 1914 per connectar amb els carrers del seu entorn i crear perspectives monumentals.
- Analitzar la voluntat de representació històrica: l'operació del barri Gòtic i la plaça de Ramon Berenguer el Gran; el complex diàleg urbà i arquitectònic de l'avinguda de la Catedral al llarg del segle XX, fins al nou mercat de Santa Caterina.
- Entrenar-se en la lectura del paisatge urbà com a document històric, amb l'ús de plànols, alçats i textos, i a partir de l'observació directa.

### Punt de trobada:

Torre de les Aigües, c/ Roger de Llúria 56

# EL PARK GÜELL: D'URBANITZACIÓ PRIVADA A JARDÍ DE LA CIUTAT

## Visita adreçada a secundària, batxillerat i cicles formatius

Durant la visita s'expliquen les relacions del Park Güell amb la ciutat, la societat i l'època en què es va construir. S'analitzen també les formes arquitectòniques del parc, el seu sentit estètic, simbòlic i funcional, i també les relacions entre el seu promotor, Eusebi Güell, destacat membre de la burgesia barcelonina, i el seu arquitecte, Antoni Gaudí. Per acabar, s'explica com ha evolucionat la relació entre el parc i la ciutat.

### Objectius:

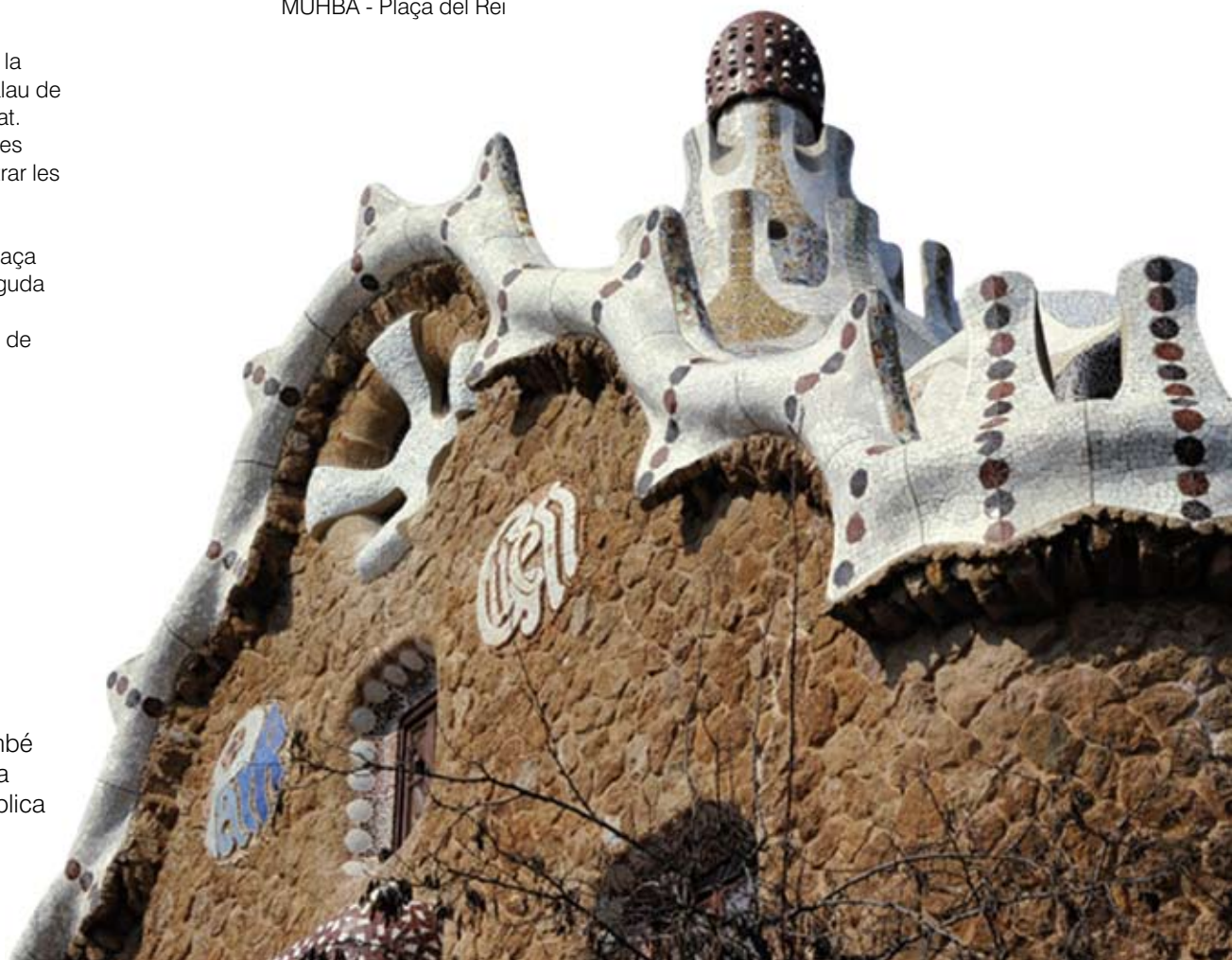
- Situar el moment de la construcció del Park Güell en el seu context històric, social i cultural. Gaudí i la utopia urbana corporativa i formalista dels Güell: Palau Güell, Colònia Güell i Park Güell.
- Relacionar el model urbà del Park Güell ideat per Eusebi Güell i l'execució del projecte per part de Gaudí.
- Analitzar els ritmes i les formes del Park Güell i contrastar el sentit estètic, simbòlic i funcional dels diferents espais conservats.
- Explicar la creació de noves formes arquitectòniques partint de la unió entre construcció tradicional i tècniques constructives modernes, amb una representació de la natura i un ús dels materials, inclòs el reciclatge, que són part íntima del programa arquitectònic i urbanístic de Gaudí

### Materials:

- Dossier de l'alumnat.

### Punt de trobada:

MUHBA - Plaça del Rei





# EL REFUGI 307: SOLIDARITAT PER SOBREVUIRE

## Visita adreçada a secundària i batxillerat

Visita al refugi antiaeri del Poble-sec, construït pels veïns i veïnes del barri. El combat per sobreviure exigia una estreta col·laboració entre tots.

### Objectius:

- Situar els esdeveniments històrics, previs, contemporanis i posteriors a la construcció del Refugi 307.
- Explicar les teories militars sobre el bombardeig de les ciutats després de la Primera Guerra Mundial i en temps de preparació d'una altra gran guerra internacional. La història dels bombardeigs de Barcelona durant la Guerra Civil Espanyola: el bombardeig naval i la participació de les aviacions italiana i alemanya en els bombardejos aeris.
- Fer conèixer l'impacte dels bombardejos aeris sobre la població civil.
- Analitzar les característiques tècniques i constructives i el funcionament del Refugi 307.
- Recerca d'aspectes de la vida quotidiana en un període d'excepció, com és el dels temps d'una guerra civil, a partir de fonts escrites, gràfiques i orals.

### Materials:

- Dossier de l'alumnat.

### Punt de trobada:

MUHBA - Refugi 307





# QUADRE RESUM D'ACTIVITATS





PUNT DE TROBADA	ACTIVITAT	PÀGINA	INFANTIL P4 i P5	PRIMÀRIA			SECUNDÀRIA		ESPO
				C1	CM	CS	1R Cicle	2N Cicle	
<b>PLAÇA DEL REI</b> Conjunt Monumental	Vols jugar com ho feien els romans?	23							
	La ciutat romana.	23							
	La fundació de la ciutat romana	24							
	Viatge a Barcino	24							
	De Barcino a Barchinona. La ciutat antiga	37							
	Urbanisme i poder al voltant de la Plaça del Rei	37							
	Aqüeductes, termes i clavegueres. Abastament, ús i evacuació de l'aigua a Barcino	16							
	La revolució de l'aigua a Barcelona · Visita a l'exposició	14							
	La Domus romana i les sitges medievals del Call	39							
	Cases, places i carrers a la Barcelona medieval	26							
	La formació d'un capital. La ciutat medieval	26 i 41							
	Pous fonts, rieres i sèquies. L'abastament d'aigua a la ciutat medieval i postmedieval	18							
	Barcelona a l'època moderna	44							
	L'Eixample, la Ciutadella, el Born i l'exposició de 1888. Formació d'una àrea central entre la vella i la nova ciutat	49							
L'obertura de la Via Laietana i la creació del barri gòtic	50								
Ja tenim 600! Visita a l'exposició	10								
<b>VIA SEPULCRAL ROMANA</b> Plaça Vila de Madrid	Camins i necròpolis al voltant de Barcino	25							
	Barcino / BCN	38							
	Morir i enterrar a Barcelona al llarg del temps	40							
<b>EL CALL</b> Centre d'Interpretació	wEn temps de Salomó ben Adret. Quan el call el Call era el Call dels jueus	12							
<b>MONESTIR DE PEDRALBES</b> Conjunt Monumental	Viure al monestir en temps de la reina Elisenda	28							
	Nobles, serventes i esclaves al monestir de Pedralbes	29							
	L'aigua al monestir de Pedralbes. Utilitat i simbolisme	16							
	Plantes, remeis i apotecaris a l'edat mitjana	30							
	De la planta al concentrat: taller de fitoquímica de les plantes medicinals	30							
	La medicina medieval I el jardí medicinal de Pedralbes	42							
Pedralbes, la història d'un monestir	42								
<b>CASA VERDAGUER</b> Vil·la Joana, Collserola	Verdaguer i el seu temps	46							
<b>CASA DEL GUARDA</b> Park Güell	El Park Güell, arquitectura i natura	32							
	El Park Güell: d'urbanització privada a jardí de la ciutat	33 i 50							
	El Park Güell, de la Muntanya Pelada a jardí de la ciutat	19							
<b>REFUGI 307</b> Poblesec	A pic i pala! La història del Refugi 307	35							
	El refugi 307: solidaritat per sobreviure	52							
<b>ALTRES PUNTS DE TROBADA</b>	El Poblenou, bressol de industrial	45							
	Raó, passió i negoci en la construcció de l'Eixample	48							
	La Fabra I Coats, Sant Andreu i Barcelona	46							

Visites-taller



Itineraris



Visites



# CENTRES MUHBA

## **MUHBA Plaça del Rei Conjunt Monumental**

Pl. del Rei, s/n  
08002 Barcelona  
Tel.: 93 256 21 00

## **MUHBA Temple d'August Carrer Paradís**

C/ Paradís, 10  
08002 Barcelona  
Tel.: 93 256 21 00

## **MUHBA Via Sepulcral Romana Plaça Vila de Madrid**

Pl. Vila de Madrid  
08002 Barcelona  
Tel.: 93 256 21 00

## **MUHBA Domus romana i sitges medievals Carrer de la Fruita**

C/ de la Fruita, 2  
08002 Barcelona

## **MUHBA Santa Caterina Espai Arqueològic**

Pl. Joan Capri  
(Mercat de Santa Caterina)  
08003 Barcelona

## **MUHBA El Call Centre d'Interpretació**

Placeta Manuel Ribé, s/n  
08002 Barcelona  
Tel.: 93 256 21 00

## **MUHBA Monestir de Pedralbes Conjunt Monumental**

Baixada del Monestir, 9  
08034 Barcelona  
Tel.: 93 256 34 34

## **MUHBA Vil·la Joana Collserola**

Ctra. Església, 104  
08017 Barcelona  
Tel.: 93 285 68 99

## **MUHBA Park Güell Casa del Guarda**

Pavelló de Consergeria,  
Park Güell C/ d'Olot, s/n  
08024 Barcelona  
Tel.: 93 285 68 99

## **MUHBA Refugi 307 Poble-sec**

Nou de la Rambla, 169  
08004 Barcelona

### **Imatges:**

Edició facsímil de l'Hagadà de Sarajevo  
Edició facsímil Atles de Cresques  
Fogatge de 1389 (AHCB)  
Pla de Reforma i Eixample d'Idefons Cerdà,  
1859 (AHCB)  
"Vista general a vuelo de pájaro"  
de Carlo Marciachini, 1871 (AHCB)

### **Fotografies:**

Arxiu fotogràfic de Barcelona (AFB)  
[Josep Brangulí, Pérez de Rozas]  
MUHBA [Dani Barbeito, Sergi Benages,  
Gemma Bonet, Núria Miró,  
Anna Oswald Cruz, Pep Herrero,  
Roger Rovira, Pere Vivas]

### **En Impressió:**

Gràfiques Ortells S.L.  
(en dipòsit legal)

### **Disseny gràfic:**

Miguel Sal & C.



ABACUS DÓNA SUPORT AL PROGRAMA D'ACTIVITATS  
ESCOLARS DEL MUHBA (MUSEU D'HISTÒRIA DE BARCELONA)

## INFORMACIÓ I RESERVES

Tel.: 93 256 21 22. Fax: 93 268 04 54  
Adreça electrònica: reserves-mhcb@bcn.cat  
Horari d'atenció: de dilluns a dijous, de 10 a  
14 h i de 16 a 19 h. Divendres de 10 a 14 h



Si necessiteu interpretació a la llengua de signes per a qualsevol de les activitats, us preguem que ho comuniqueu per telèfon, fax o correu electrònic, amb una antelació de 2 ó 3 dies laborables. Per a totes les activitats es disposarà d'aparells d'FM.

Amb el patrocini de:

### Patrons institucionals



Societat Econòmica  
Barcelonesa  
d'Amics del País



Consell Econòmic  
i Social de Barcelona



Ateneu Barcelonès



FUNDACIÓ TYRA  
BARCELONA



Associació  
Consell de Cent

IEMed.

Institut Europeu  
de la Mediterrània



Fundació Centre  
Internacional  
de Música Antiga



Associació  
Enginyers Industrials  
de Catalunya

### Patrons i benefactors

abertis

SIEMENS

el Periódico



Grup Agbar

gasNatural

REPSOL  
YPF

### Associats

Abacus ●●●  
Cooperativa

iGuzzini

### Amics

Canon

GRUP JULIA